

Editörden...

Saygıdeğer Okurlar,

Prof. Dr. Hasan Onat(1957-2020), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi ve Anabilim Dalı başkanı görevini sürdürmekteydi. Ancak akademik çalışmalarını yayınlamaya başladığı bir dönemde COVID-19 salgınına yakalanarak 26.10.2020 tarihinde genç yaşta aramızdan ayrıldı. İslam Mezhepleri Tarihi bilim geleneğinin güçlü temsilcilerinden olan Hasan Onat'ın vefatı, sevenleri ve dostlarını büyük bir keder ve hüznle boğdu. Ansızın bu dünyaya veda edeceği ve kendisine ithaf edilen bir sayı çıkarılacağı hiç birimizin aklından geçmemişti. Ama ölüm, Allah'ın bir emri ve yasaıdır. Teslim olmaktan ve "inna lillahi ve inna ileyhi raciün" demekten başka bir çaremiz yoktur. Kendisine tekrar Allah'tan rahmet, yakınlarına, dostlarına ve sevenlerine sabırlar diliyoruz.

Hasan Onat, öğrenciliğinin başlangıcı olan 1974 yılından vefatına kadar ömrünü A.Ü. İlahiyat Fakültesi'nde ilmi araştırmalara ve öğrenci yetiştirmeye adadı. Özellikle Türkiye'de Yusuf Ziya Yörükân, Muhammed b. Tavit et-Tancî, Yaşar Kutluay, Ethem Ruhi Fığlalı'dan sonra İslam Mezhepleri Tarihi alanında yazdığı eserleri, yetiştirdiği öğrenciler ve yaptırdığı tezlerle bilim hayatına ve alanına önemli katkılarda bulunan başarılı bir bilim insanı idi. O, aynı zamanda televizyon ve radyo programları, gazete köşe yazıları, seminer ve konferansları ile Türkiye'nin dini düşünce hayatına ve dini tecrübesine önemli katkılarda bulunan bir mütefekkir idi.

Mezhepler Tarihi alanında önemli bir görev üstlenmiş bulunan e-Makâlât Dergisi'nin, bir kadirşinaslık örneği göstererek

bu sayısını Hasan Onat'a armağan etmesi biz meslektaşlarını, sevenlerini ve dostlarını ziyadesiyle memnun etmiştir.

Rızâeddin Fahreddin, bir eserinde “bir alimi ihya etmek bütün alimleri ihya etmek gibidir”, der. Alimleri ihya etmenin yolu onların fikirlerini anlamak, yorumlamak, geliştirmek ve ilim dünyasına kazandırmakla olur. Hasan Onat'ın fikirlerinin daha iyi anlaşılmasına vesile olacak bu sayıya, editörlük yapmak, benim için hocasına karşı bir vefakarlık ve sadakat borcudur. Böyle bir sayının editörlüğünü bana tevdi etmeleri sebebiyle e-Makâlât Dergisi editörü Prof. Dr. Saffet Sarıkaya'ya ve yayın kurulu üyelerine öncelikle teşekkür etmek istiyorum.

Değerli Okurlar,

Hasan Onat gibi çok yönlü bir fikir adamı ve bilim insanını anlamak ve anlatmak için, bir sayı değil birkaç sayıya ihtiyaç vardır. Ona ithaf edilen bu sayının, bundan sonra yapılacak çalışmalara altyapı oluşturacağına inanıyoruz. Sayının hazırlanma sürecinden kısaca bahsetmekte yarar görüyoruz. Başlangıçta bu sayının Hasan Onat'a ithaf edilmesi kararı alınca ilana çıkıldı. Bilim insanlarının gönderdiği yazılar dergi editörü, sayı editörü ve hakemlerin değerlendirmeleri ve eleştirileriyle yayına hazır hale geldi. En sonunda sayının tasarımı yapılarak son şekli verildi.

Sayın Okurlar,

e-Makâlât'ın 14. cildinin 1. sayısı, Hasan Onat'ı çeşitli yönleriyle analiz eden 16 araştırma makalesi, 1 araştırma notu, 1 neşir ve 1 kitap tanıtım yazısı ile bilgi, belge ve resimlerin yer aldığı EK'lerden oluşmaktadır. EK'lerde yer alan dokümanlar için Yozgat Lisesi Öğrenci Dosyası, Hasan Onat'ın Fakülte Özlük

Dosyası, Hasan Onat Kişisel Arşivi, Nurten Onat Arşivi, Sönmez Kutlu, Oktay Acar, Halis Albayrak, Şaban Ali Düzgün, Mehmet Atalan, Veysi Erken, Abdülkadir Tellioglu, Fatih Erkoçoğlu, Mehmet Kalaycı, Ahmet İshak Demir, Hakan Atalay ve diğer meslektaşlarımızın fotoğraf arşivlerinden yararlanıldı.

Böyle bir sayıda yer alması beklenen yazıların başında, hiç şüphesiz Hasan Onat'ı keşfeden ve onu çok seven hocası Ethem Ruhi Fığlalı'nın öğrencisi hakkında söyleyecekleri, Hasan Onat'ın yayınlanmamış bir yazısı, hayatı ve bilimsel mirası gelmektedir. Bu sebeple sayının takdim yazısı değerli hocamız Prof. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı tarafından yazıldı. Hasan Onat'ın "Din Anlayışımız Üzerine Değerlendirmeler" adlı yayınlanmamış kitabının "İnsan" bölümü, sayının ilk makalesi olarak yer aldı. Hayatı ile ilgili kapsamlı bir makale, Sönmez Kutlu tarafından kaleme alındı. Hasan Onat'ın kitap, makale, tebliğ, gazete köşe yazıları, derleme, çeviri, editörlük, televizyon programları ve diğer bilimsel çalışmaları Nuran Üçok ve arkadaşları tarafından yazıldı. Hasan Onat'ın adıyla aynileşmiş "Mezhepleri Anlamada İslam Ortak Paydası" konusu Ahmet Bağlıoğlu tarafından tahlil edildi. Fatih Topaloğlu, Hasan Onat'ın Müslümanlar arasındaki ilişkilerle ilgili tespit ve çözüm önerilerini analiz etti. Hasan Onat'ın yazılarında, derslerinde ve konuşmalarında mezhepleri anlatmak için kullandığı metforlar ise Fatmanur Alibekiroğlu Eren tarafından incelendi. Hasan Onat'ın dini düşüncede yenilenme, bilim, bilimsellik, demokrasi, laiklik ve benzeri konulardaki görüşleri Mehmet Zeki İşcan tarafından analiz edildi. Şiilik konusunda Hasan Onat'ın çalışmalarının bir değerlendirmesi ise, Sıddık Korkmaz tarafından; Hasan Onat'ın uzun yıllar ilgilendiği Alevilik-Bektaşilik hakkındaki görüşleri ise Saffet Sarıkaya tarafından değerlendirildi. Hasan Onat'ın çağdaş

İslam akımları ile ilgili görüşleri Adem Arıkan tarafından tahlil edildi. Cemil Hakyemez, Hasan Onat'ın düşünce dünyasının referanslarını; Recai Doğan ise öğrencilerinin tanıklıklarına dayalı olarak Hasan Onat'ın ilmi kişiliğini ele aldı. Osman Aydın'ın Hasan Onat'ın Din Öğretimi program çalışmalarına katkısı ve ders kitabı yazarlığını yazdı. Mehmet Evkuran, Hasan Onat'ın entelektüel kişiliği ve yöneticiliğini irdeledi. Mehmet Atalan ve Mehmet Ümit, Hasan Onat danışmanlığında yapılan Şiilikle ilgili lisansüstü tezlerini; Ömer Faruk Teber ve Doğan Kaplan ise Hasan Onat'ın danışmanlığında yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirdi. Son olarak Tolga Kaan Değirmenci, kendi tecrübelerinden hareketle okuma kültürü oluşturmada Hasan Onat modelini oluşturmaya çalıştı. Bu sayıda Hasan Onat'ın tweet'leri ile ilgili Sümeyya Selimoğlu ve Fatıma Nur Demir tarafından yazılan bir adet araştırma notu bulunmaktadır. Son olarak Ahmet İshak Demir'in Hasan Onat'ın "Türkiye'de Din Anlayışında Değişim Süreci" adlı kitaba yazdığı bir kitap değerlendirmesi bulunmaktadır. EK'lerde ise, Hasan Onat'ın radyo konuşma metinlerinin program başlıklarına göre dökümü, danışmanlığında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin listesi ile vefatının ardından yayınlanan "Kamuoyuna Duyuru"ya yer verilmiştir. Ayrıca Hasan Onat ile ilgili bazı bilgi, belge ve fotoğraflar konulmuştur.

Bu sayıda Hasan Onat'ın fikir-hadise irtibatı çerçevesinde mezhepleri analiz yöntemi, Sosyal Bilimler metodolojisi, İslam Mezhepleri Tarihi öğreticiliği, yeni bir İslam medeniyetine katkıları, küreselleşme, terör ve şiddet meselesi; basında ve sosyal medyada Hasan Onat konularını analiz eden makalelerin yer alması beklenirdi. Ancak bu konularla ilgili e-Makâlat'a herhangi bir

teklifte bulunulmadı. Öyle inanıyoruz ki daha sonraki sayılarımızda bu eksiklikler telafi edilecektir.

Hasan Onat'a ithaf edilen e-Makâlat'ın bu sayısına makaleleriyle katkıda bulunan başta saygıdeğer Hocamız Prof. Dr. Ethem Ruhi Fığlalı'ya olmak üzere kıymetli yazarlarımıza, yazıların değerdendirilme sürecinde hakem olarak destek veren saygıdeğer meslektaşlarımıza, Hasan Onat'ın arşivini kullanmamıza müsaade eden Nurten Onat Hanımefendi'ye, süreci yürüten ve tasarımını yapan e-Makâlat editörleri Rifat Türkel ile Fevzi Rençber'e ve katkıda bulunan herkese teşekkür ederiz. Ayrıca siz değerli okurlara, danışma ve editörler kurulu üyelerine ve İslam Mezhepleri Tarihi ailesinin kıymetli üyelerine teşekkür ediyoruz.

Sönmez Kutlu

Ankara 2021